

DYDDIAD	14 o Orffennaf 2025
TEITL	Cynnig i greu Llwybr Troed cyhoeddus yng Nghymuned Llanystumdwy o dan Adran 26 Deddf Priffyrdd 1980, dros ddarn o dir sydd yn rhan o eiddo preifat a elwir yn Fferm Afonwen, Glanllynau a Tŷ'n Morfa i hwyluso Prosiect Llwybr Arfordir Cymru a buddiannau trigolion yr ardal.
PWRPAS	Cysidro os dylid y Cyngor wneud Gorchymyn creu llwybr o dan adran 26 o ddeddf priffyrdd 1980
ARGYMHELLIAD	Bod y cyngor yn cymeradwyo'r cynnig i baratoi Gorchymyn Creu Adran 26, ai fod yn cael ei gyflwyno i'r "Penderfyniadau Cynllunio ac Amgylchedd Cymru"(PCAC) i benderfynu arno os bydd y Cyngor yn derbyn gwrthwynebiad i'r gorchymyn na ellir ei ddatrys.

1.0 Cefndir

- 1.1 Mae gan awdurdodau lleol ddisgresiwn o dan Adran 26 o Ddeddf Priffyrdd 1980 i lunio Gorchymyn Creu os ydynt yn ystyried bod angen llwybr troed neu llwybr ceffyl yn eu hardal.
- 1.2 Unwaith y mae angen wedi'i sefydlu, rhaid i'r awdurdod ystyried:
 - y graddau y byddai'r llwybr troed neu'r llwybr ceffyl yn ychwanegu at gyfleustra neu fwynhad cyfran sylweddol o'r cyhoedd, neu'n ychwanegu at gyfleustra trigolion yn yr ardal.
 - yr effaith y byddai ei greu yn ei gael ar hawliau'r bobl sydd â diddordeb yn y tir.
- 1.3 Bydd angen dilyn y drefn statudol ac bydd angen i'r Cyngor wneud a selio'r gorchymyn, gwneud a chyhoeddi'r rhybudd fydd yn dweud bod y gorchymyn wedi ei wneud, ac yn gwâdd gwrthwynebiadau o'r bwriad i gadarnhau'r gorchymyn. Pe dderbynnir gwrthwynebiadau, gyrrir rhain at PCAC er mwyn iddynt ddelio gyda'r cyfryw, ac byddant yn gwneud penderfyniad i gadarnhau neu i beidio cadarnhau.
- 1.4 Os cadarnheir y gorchymyn wedyn bydd rhaid i'r awdurdod yrru a chyhoeddi ail rhybudd yn sôn bod gorchymyn wedi ei gwblhau, ac yn nodi hawl unrhyw berson gwyno phe na fyddai'r drefn wedi ei dilyn neu bod y gorchymyn yn anghyfreithiol.
Yn dilyn hyn gall y Cyngor weithredu ar y Gorchymyn.
- 1.5 **Os derbynnir gwrthwynebiad i'r gorchymyn sydd ddim yn cael ei dynnu'n ôl yna bydd y Cyngor yn cyfeirio'r mater i'r PCAC am ddyfarniad.**
Nid y cyngor sydd yn penderfynu os caiff y gorchymyn ei ganiatáu neu beidio.

- 1.6 Pwrpas yr adroddiad yma yw derbyn cymeradwyaeth dirprwyedig canlynol :
- I baratoi a chyflwyno gorchymyn creu Adran 26 ,Deddf Priffyrdd 1980
 - Os derbynnir gwrthwynebiad i'r Gorchymyn na ellir ei ddatrys i roi'r mater i sylw'r PCAC am ddyfarniad.

2.0 Y Cynnig

- 2.1 Bwriedir creu Llwybr Cyhoeddus a fydd yn croesi oddeutu **2.63km** o dir sy'n rhan o eiddo Fferm Afonwen, Glan llynnau a Thy'n Morfa ger Pentref Chwillog yng nghymuned Llanystumdwy. Byddai creu'r llwybr yma yn cysylltu â llwybr cyhoeddus presennol rhif 54 Llanystumdwy ynghyd ar ffordd ddi-ddosbarth enwir yn Ffordd o A4987 Cylchfan Afonwen i'r De i gyfeiriad y Rheilffordd
- 2.2 Byddai'r llwybr yn sicrhau hawliau cyfreithiol i'r cyhoedd gael mynediad ar droed rhwng ardal Afonwen ar rhwydwaith llwybrau presennol yng nghyffiniau eiddo Tŷ'n Morfa . Yn ogystal, byddai'r llwybr newydd yn cynnig gwelliant mawr i'r llwybr Arfordir yn yr ardal ehangach .
Gellir gweld cynllun* o'r bwriad fel **Atodiad 1**.
*(*noder nad yw'r swyddogion wedi mynd ar y tir ar gyfer cynhyrchu map union ond gellir nodi y bydd y llwybr arfaethedig yn rhedeg ochor mewndirol or rheilffordd yng nghyffiniau'r arfordir ar dir fferm Afonwen a Glanllynnau cyn croesi o dan y rheilffordd i dir Tyn Morfa . Bydd cynllun manwl yn cael ei baratoi ar gyfer y gorchymyn.)*

3.0 Yr angen am y llwybr

- 3.1 Yn yr ardal yma mae llwybr Arfordir Cymru yn dilyn palmant ar ochor y Ffordd brysur o Afonwen hyd at yr Arfordir ger fferm Aberkin gyda phellter o **5.3km** .
- 3.2 Ymdrechwyd i sicrhau cytundeb gwirfoddol ond yn anffodus rhaid adrodd nad yw'n ymddangos bod modd sicrhau cytundeb ac os am wireddu'r cynllun rhaid dilyn trefn Gorchymyn A26 sef creu drwy orfodaeth. Wrth i'r cyngor ystyried effaith y llwybr ar y tîrfeddianwyr , maent wedi gwrthod y cynnig i drafod ac yn nodi yn bendant or cychwyn na ydynt am gyuno i'r bwriad.
- 3.3 Mae angen y llwybr am y rhesymau a ganlyn:
- Dyma'r unig ran sydd ar ochor ffordd brysur a ddim yn dilyn yr Arfordir ,mewn rhan di-dor arfaethedig o lwybr Rhwng Llanbedr ger Harlech a Phorth Neigwl ger Abersoch sydd oddeutu 50 Km neu 32 milltir.
**Noder bod y llwybr arfordir yn Rhanbarth Gwynedd yn 180 Milltir o hyd ac yn ran allweddol o lwybr arfordir Cymru sydd yn 870km.*

- Bydd y llwybr yn adnodd i gymunedau o fewn yr ardal gan gynnwys Pwllheli, Abererch, Chwilog, Llanystumdwy, Criccieth ynghyd ac ardal ehangch Llŷn ac Eifionydd a led led Gwynedd
- Byddai creu llwybr di-dor sy'n dilyn yr Arfordir yn ychwanegu'n sylweddol at safon y Llwybr Arfordir yng Ngwynedd ac yn welliant mawr ar y llinell gyfredol sy'n rhedeg cyfochrog â ffordd brysur yr A4987, ac sydd yn ddargyfeirid byr ond sylweddol oddi wrth yr arfordir, dangosir hyn yn **Atodiad 2**.

4.0 Opsiynau Amgen

- Mae'r Cyngor o'r farn mai hon yw'r opsiwn orau.
- Nid oes Llwybrau cyhoeddus yn agos at y safle arwahanu i'r ochor Ddwyreiniol ger Ty'n Morfa, felly ni ellir manteisio ar y rhwydwaith Llwybrau presennol i ddiwallu anghenion "arfordirol" y Llwybr Arfordir.
- Nid yw'r tirlfeddianwyr wedi trafod unrhyw opsiynau amgen gyda swyddogion y cyngor.

5.0 Casgliadau

- 5.1 Cyfeiriwyd yn rhan 3.2 o'r adroddiad at yr ymdrech sydd wedi ei roi i geisio sicrhau mynediad cyhoeddus, ond mae'r perchnogion dan sylw yn bendant nad ydynt am gytuno.

Ym mhob achos tebyg y dymuniad yw ceisio sicrhau hawliau mynediad cyhoeddus drwy gytundeb, yn anffodus credaf nad oes dewis bellach ond i ddilyn trefn gorchymyn A26.

- 5.2 Cefnogir y bwriad gan Gyfoeth Naturiol Cymru gan nodi:
"Rydym yn gwblhau gefnogol i'r bwriad i ail linio y Llwybr Arfordir yn yr ardal dan sylw oherwydd ei fod yn cydfynd ar amcanion gwreiddiol o gael Llwybr arfordirol di-dor gyda hawl cyhoeddus parhaol, mor agos i'r arfordir a phosibl arfordirol di-dor"
- 5.3.i Cefnogir y bwriad gan yr aelod Lleol ar Gyngor Gwynedd, y Cynghorydd Mr Rhys Tudur ac ar y 16fed o Fehefin 2025 nodwyd ganddo .. *"Gallaf gadarnhau fy mod yn gefnogol i'r cais o gael llwybr o Afonwen i Tyn Morfa. Byddai hyn yn gam*

ymlaen ac yn fodd o gyfeirio'r llwybr arfordir swyddogol oddi ar y ffordd fawr nes ei fod wrth yr arfordir. ”

- 5.3.ii Cefnogir y bwriad hefyd gan gyngor cymuned Llanystumdwy. , ac ar y 12fed o Fehefin 2025 nodwyd gan y clerc : *“Roedd y Cynghorwyr i gyd yn unfrydol i gefnogi y syniad o greu llwybr troed cyhoeddus newydd yn y lleoliad yma.”*
- 5.4 Mae’r Cyngor yn bwriadu dilyn y drefn statudol wrth greu’r Gorchymyn creu o dan Adran 26 Deddf Priffyrdd 1980 a gellir cadarnhau bod gofynion y ddeddf wedi eu bodloni.
- 5.5 Ni fydd cost i’r Cyngor oherwydd mai elfen Grant Cynllun Llywbr Arfordir Cymru sydd yn ariannu yr holl waith.
- 5.6 Pwysleisir ni fydd y Pwyllgor yma yn penderfynnu ar y gorchymun i greu y Llwybr yn ei gyfarwydd neu beidio, ond yn hytrach rhoi yr hawl i’r swyddogion wneud gorchymun gan ddilyn rhan 26 o ddedf Priffyrdd 1980, fydd yn ei dro yn dilyn proses ymgynghori statudol , ac os derbynnir gwrthwynebiad , fod y wybodaeth i gyd yn cael ei drosglwyddo i’r PCAC benderfynnu arno.

Yn ystod y brose syma bydd cyfle i’r Cyngor ar sawl sydd yn gwrthwynebu gyflwyno tytiolaeth i’r arolygwr benderfynnu ar y mater.

6.0 Argymhelliad

6.1 Gofynnir i’r Cyngor gymeradwyo:

- a. Gwneud Gorchymyn Creu Adran 26 er mwyn sicrhau mynediad cyhoeddus dros ran sylweddol 2.63km o dir mewn perchnogaeth breifat.
- b. Os na dderbynnir gwrthwynebiad i’r gorchymyn, neu os derbynnir gwrthwynebiad sydd cael ei dynnu nôl ar ddyddiad hwyrach fod y Gorchymyn yn cael ei gymerdawyo.
- c. Os derbynnir gwrthwynebiad sydd ddim yn cael ei dynnu’n ôl bod y Cyngor yn cyflwyno’r gorchymyn creu i PCAC am ddyfarniad.

Papurau Cefndir:

Map 1: Cynllun y llwybr sy’n destun adran 26.

Map 2: Cynllun sy’n dangos y llwybr cyfredol (Llwybr Arfordir Cymru).

Penderfyniad Swyddog Awdurdodedig

Cytuno gyda’r argymhelliad

Anghtuno gyda`r argymhelliad ☐

Arwyddwyd **Dyddiad**